

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DERS DIŞI ETKİNLİKLERE KATILIM DURUMLARINA GÖRE İLETİŞİMCİ BİÇİMLERİNİN İNCELENMESİ

Orhan Deymeci¹

Özden Tepeköylü Öztürk²

Osman Göde³

ÖZET

Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin iletişimci biçimlerini, ders dışı etkinlik çalışmalarına katılım durumlarına göre incelemektir. Ayrıca araştırmada cinsiyet faktörüne göre de fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Denizli il merkezinde 593 ($\bar{x}_{yaş}=16.25\pm 1.15$) lise öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Lise öğrencilerinin iletişimci biçimlerini belirlemek için Norton (1983) tarafından geliştirilen, Dursun ve Aydın (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan "İletişimci Biçimleri Ölçeği", kişisel bilgileri ve araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin verileri toplamak için ise araştırmacılar tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Verilerin analizinde iki yönlü varyans analizi ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Çalışmada; lise öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılım durumları incelendiğinde; beden eğitimi ve spor çalışmaları ve diğer çalışmalara katılan (izcilik, halk oyunları ve güzel sanatlar) öğrencilerin iletişimci biçimleri ile hiçbir ders dışı etkinliğe katılmayan lise öğrencilerinin iletişimci biçimleri arasında farklılıklar görülmüştür. Ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin hiçbir ders dışı etkinliğe katılmayan öğrencilere göre etki bırakan, ilgili, dramatize eden ve açık iletişimci biçimlerini daha çok kullandıkları belirlenmiştir. Cinsiyet faktörüne göre incelendiğinde kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha fazla ilgili, sözsüz iletişim kuran ve baskın

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3192-5367>

² Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0002-3511-6279>

³ Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0001-6896-8278>

Makale Gönderim Tarihi:08.03.2019- Makale Kabul Tarihi:03.01.2020

iletişimci biçimlerini kullandıkları, erkek öğrencilerin ise kız öğrencilere göre daha çok iletişimci imajı ve tartışmacı iletişimci biçimi faktörlerini kullandıkları gözlemlenmiştir. Sonuç olarak; ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin katılmayanlara göre iletişimci biçimlerinde etkili iletişime yönelik faktörleri benimsedikleri ve olumsuz olanları daha az kullandıkları söylenebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, ders dışı etkinlikler, iletişimci biçimleri, iletişim

ANALYZING COMMUNICATOR STYLE OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN TERMS OF THEIR ATTENDANCE AT EXTRACURRICULAR ACTIVITIES

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze communicator styles of high school students in terms of their participation in extracurricular activities. Furthermore, whether there is a difference in terms of gender factor is tried to be determined in the study. The research study was done with the attendance of 593 ($\bar{x}_{age}=16.25\pm 1.15$) high school students in the city center of Denizli in 2017-2018 academic year. In the study, "Scale of Communication Styles" developed by Norton (1983), also adopted to Turkish by Dursun and Aydın (2011) to determine communicator styles of high school students and "Personal Information Form" prepared by the researchers to collect data about personal information and independent variables, were used. In the analyses of data, two-way ANOVA and confirmatory factor analysis were used. When the situation of high school students' participation in extracurricular activities was investigated, it was seen that there were differences between communicator styles of students participating in physical education and sports activities, as well as the students participating in other activities (scouting, folk dances, and fine arts) and communicator styles of students not participating in extracurricular activities. It was seen that the students participating in extracurricular activities used impression leaving, attentive, dramatic, open

communicator styles more than the students not participating in extracurricular activities. When the communicator styles were investigated in terms of gender factor, the girls used much more attentive, animated and dominant communicator styles than the boys, and the boys used more argumentative and communicator image factors than the girls. As a result, it can be said that the students participating in extracurricular activities adopt effective communication oriented factors for their communicator styles more than the student not participating in extracurricular activities and they use less negative communicator styles than the ones not participating in extracurricular activities.

Key Words: High school students, extracurricular activities, communicator styles, communication

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olarak insanın sosyalleşmesini sağlayan en önemli araçlardan biri iletişimdir. İnsanın duygu ve düşüncelerini aktarma isteği bu sayede gerçekleşmekte ve çevreyle etkileşimi sağlanmaktadır (Görmez 2014: 9). İletişim, Dökmen (2005: 19) tarafından kısaca “bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci” olarak tanımlanmıştır. Bu süreç alışveriş şeklinde gerçekleştiği için çift yönlü olması beklenmektedir (Cüceloğlu 2006: 71). Tek yönlü bilgi aktarımı iletişim değildir (Dökmen 2005: 20). Tek yönlülük sosyal yaşamda birçok probleme neden olabilir. Etkili bir şekilde iletişim süreçlerine dâhil olmak ise sosyal ilişkilerde daha mutlu bireylere işaret edebilmektedir (Tepeköylü ve ark. 2009: 116). Çevreyle kurulan iletişim sırasında duygu ve düşünceleri anlatamama veya doğru ifade edememenin süreklilik kazanması bireyleri zamanla yalnızlık ve mutsuzluk duygusuna iterek olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir (Jones, 1981). Bu nedenle yaşam için önemli bir değere sahip olan iletişimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için empati kurma, saygı duyma, dinleme becerisine sahip olma, iletişimde açık olma gibi becerilerin gerekli olduğu görülmektedir (Pelit ve Karaçor 2015: 852). Bunun yanı sıra her birey iletişimde kendi tarzını belirlemektedir (Norton ve Pettegrew 1977: 257). Çünkü bireyler büyüme sürecinde farklı sosyo-kültürel ortamlarda olgunlaşmakta, kişilik ve benlik yapıları bu ortamlardan etkilenmektedir. Dolayısıyla sosyal çevrelerinin ve içinde büyüdükleri ortamın bireylerin iletişim tarzları üzerinde önemli etkilerde bulunduğu düşünülebilir. Bu düşünceyle iletişim literatüründe kişilerin iletişim tarzlarına yönelik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Alanda en büyük katkıyı sağlayan araştırmacılardan biri de geliştirdiği “İletişimci Biçimleri Ölçeği” ile Robert W. Norton olmuştur. İletişimci biçimin gönderilen ve alınan iletilerin niteliğiyle ilgili bir kavram olduğu söylenebilmektedir. Çünkü Robert

W. Norton iletişimci biçimleri üzerinde çalışırken hem sözlü hem de sözsüz mesajların özellikle alıcı tarafından nasıl alındığını ve yorumlandığını anlamaya çalışmıştır. Bu bağlamda farklı bireylerin sahip olduğu özel iletişimci biçimleri kişilerarası ilişkilerde iletişim sürecini pozitif ya da negatif olarak etkilemektedir (Kassing ve Infante 2009: 112; Siyez 2015: 63).

Norton (1983), iletişimin iki düzeyinin olduğunu belirtmiştir. Bunlardan birincisi bilgidir. Bilgi, iletişimde içerik ile ilgilidir. İkincisi ise iletilen bilginin nasıl anlaşılacağı ve yanıtlanacağını belirleyen iletilme şeklidir. İletişimci biçim ikincisiyle ilgilidir. Küçük ve görünüşte önemsiz olan eylemlerin sürekli olarak tekrarlanan bir modelidir. İletişimci biçimin amacı, mesajın yani içeriğin nasıl alınacağı, süzüleceği ve anlaşılacağını işaret etmektedir. Ayrıca duruma, şartlara ve zamana göre değişkenlik gösterebilmektedir. Norton' un iletişimci biçim yapısı 11 faktörden oluşur. Bunlar "arkadaş canlısı", "etki bırakan", "rahat", "tartışmacı", "ilgili", "kesin", "sözsüz iletişim kuran", "dramatik", "açık", "baskın" ve "iletişimci imajı" dır. Bir birey farklı seviyelerde birden fazla iletişimci biçime sahip olabilmekte ve bu modeller duruma göre değişkenlik gösterebilmektedir (Rovai 2003: 349). Örneğin bir birey arkadaş ortamında rahat bir iletişimci biçim sergilerken yabancı bir çevrede daha az rahat bir iletişimci biçim sergileyebilmektedir.

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde farklı alanlarda farklı gruplar üzerinde çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. İletişimci biçimlerinin eğitim ortamında öğrenme stilleri, sınıf ortamı, kişilik ve benlik ile ilişkilerini inceleyen çalışmalara rastlanmıştır (Rovai 2003; Weaver 2005; Hansford ve Hattie 1987). Öğretmenlerin iletişimci biçimlerinin öğretmen-öğrenci ilişkisini ve öğrencinin derse katılımını etkilediği bildirilmiştir (Giles ve ark. 2012: 405). Sağlık sektöründeki ilişkileri inceleyen çalışmalarda hemşireler, doktorlar ve hastalar üzerinde iletişimci biçimlerini inceleyen çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmalarda doktor-hasta ve hemşire-hasta ilişkisi iletişimci biçimlerinden etkilenmiştir (Garko, 1994; Cardello ve ark. 1995; Kettunen ve ark. 2000).

Ergenler üzerinde yapılan çalışmalarda ebeveyn iletişimci biçiminin çocuklarının cinsel davranışlarını ve bilgisini etkilediği görülmüştür (Mueller ve Powers 1990). Üniversite öğrencilerinde iletişimci biçimlerin dinleme stili ve toplum önünde konuşmaya yönelik iletişim kaygısı gibi iletişimle ilgili faktörlerle ilişki olduğu ortaya konulmuştur (Bodie ve William 2003: 52). Spor ortamında da antrenörlerin kullandıkları iletişim stiline göre sporcuların antrenörü olumlu ya da olumsuz algıladıkları bunun da takım başarısını etkilediği görülmektedir (Kassing ve Infante 2009: 116,117). Bu çalışmada da lise öğrencilerinin iletişimci biçimleri eğitim bütünlüğü içindeki ancak ders dışındaki aktivitelere katılım durumlarına göre incelenmiştir. Çünkü bu döneme denk gelen ergenlik dönemindeki gençler sosyal ilişkilerinde başarıyı sağlamak için aşırı gayret göstermek durumunda kalmaktadır (Giffin ve Patton 1997: 40). Sosyal ortamdaki kişilerarası ilişkilerin belirleyicisi olan iletişimde birçok faktörü etkileyen ve bunun yanında birçok faktörden etkilenen bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda sportif ve sanatsal aktivitelerin farklı yaş gruplarında iletişime yönelik becerileri geliştirdiği ya da bireyler arası farklılıklar yarattığı yapılan çalışmalarda görülmektedir (Brand ve Bar-Gil 2010: 69; Lindsey 2012: 22; Soyer ve ark. 2010: 84; Tepeköylü Öztürk ve ark. 2011: 47; Tepeköylü Öztürk ve ark. 2015: 59; Tezcan 2015: 53; Yılan 2012: 125). Eğitim bütünlüğü içerisinde herkese eşit fırsatlarla sunulan ders dışı etkinlikler, sportif ve sanatsal etkinlikleri de içinde barındıran beş başlık altında toplanmaktadır. Bu başlıklar; beden eğitimi ve spor çalışmaları, izcilik, halk oyunları, güzel sanatlar, bilim olimpiyatları ve proje çalışmaları olarak sıralanmakta ve öğrencilerin bütünsel gelişimine fayda sağlayacağı düşünülerek planlanmakta ve yürütülmektedir (MEB 2010/49). Bu nedenle bu araştırmada da ders dışı etkinliklere katılım durumunun öğrencilerin iletişimci biçimlerinde farklılık yaratabileceği düşünülmüş ve ders dışı etkinliklere katılım durumuna göre iletişimci biçimleri incelenmiştir.

Ayrıca çalışmada cinsiyet faktörüne göre farklar ders dışı etkinliklere katılımı etkileşimli olarak incelenmiş, öğrencilerin katıldıkları etkinlik türünün iletişimci biçimlerinde fark yaratıp yaratmadığı da ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.YÖNTEM

Bu çalışma, lise öğrencilerinin iletişimci biçimlerini ders dışı etkinliklere katılım durumlarına göre inceleyen bir araştırma çalışmasıdır.

1.1.Araştırma Deseni ve Örneklem

Bu araştırmada nicel teknikler kullanılmıştır. Çalışma katılımcıların belirli özelliklerini ortaya koymak ve tanımlamak için yapılan betimsel türde bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini, Denizli il merkezinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında 2.dönemde öğrenim gören 313 kız ($\bar{x}_{yaş}=16.25\pm 1.15$) ve 280 erkek ($\bar{x}_{yaş}=16.30\pm 1.14$) olmak üzere toplam 593 ($\bar{x}_{yaş}=16.21\pm 1.15$) lise öğrencisi oluşturmuştur. Denizli il merkezindeki Anadolu liselerinde öğrenim gören öğrencilerin isimlerine ulaşamadığından, araştırmaya dâhil olacak katılımcıları belirlemek için evrendeki bütün bireylerin isminin yazılı olduğu bir örneklem çerçevesi oluşturmak mümkün olmamıştır. Bu nedenle örneklem belirlenirken ilk aşama olarak bireylerin değil de kümelerin seçildiği küme örnekleme tekniği kullanılarak araştırmaya dâhil edilecek okullar tesadüfi olarak belirlenmiştir. Daha sonra bu okullardaki öğrencileri belirlemek için uygun örnekleme tekniği kullanılmıştır. Öğrenciler gönüllülük esas alınarak araştırmaya dâhil edilmiştir. Örneklem büyüklüğüne karar vermek için Sekeran (1992)' in "belirli evrenler için örneklem büyüklüğü tablosu" ndan yararlanılmıştır (Akt: Altunışık ve ark., 2004:253).

Veri toplama sürecinden önce lise öğrencileri üzerinde araştırmanın yürütülebilmesi için, "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" genelgesinde belirtilen esaslar uyarınca, 16605029/44-E.5896725 sayılı ve 21.03.2018 tarihli kararlar ile Denizli Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır.

Tablo 1. Örneklemin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Durumu ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Ders Dışı Etkinliklere Katılım	Cinsiyet	N
Beden Eğitimi ve Spor Çalışmaları	Kız	88(%14)
	Erkek	115(%19)
	Toplam	203(%38)
İzcilik, Halk Oyunları, Güzel Sanatlar	Kız	43(%7)
	Erkek	17(%2)
	Toplam	60(%10)
Katılmıyor	Kız	182(%30)
	Erkek	148(%24)
	Toplam	330(%55)
Toplam	Kız	313(%52)
	Erkek	280(%47)
	Toplam	593(%100)

1.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama araçları olarak “İletişimci Biçimleri Ölçeği” (İBÖ) ve “Kişisel Bilgi Formu” (KBF) kullanılmıştır.

1.2.1. İletişimci Biçimleri Ölçeği (İBÖ)

Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan İBÖ, Norton (1978, 1983) tarafından geliştirilmiş ve Dursun ve Aydın (2011) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 41 madde, 6 dolgu maddesi ve 11 faktörden oluşmaktadır. 5’li likert tipi şeklindedir. Yanıtlar “Kesinlikle katılıyorum” ve “Kesinlikle katılmıyorum” arasında puanlanmaktadır. Son maddede farklı bir puanlama şekli vardır. Verilen duruma ilişkin katılımcıların kendi konumlarını altı farklı düzeye göre derecelendirmeleri istenmektedir. Ölçeğin madde ve faktör dağılımları, Arkadaş Canlısı (4 madde, $\alpha=.51$), Etki Bırakan (4 madde, $\alpha=.67$), Rahat (4 madde, $\alpha=.69$), Tartışmacı (4 madde, $\alpha=.68$), İlgili (3 madde, $\alpha=.63$), Kesin (3 madde, $\alpha=.68$), Sözsüz İletişim Kuran (3 madde, $\alpha=.57$), Dramatize Eden (4 madde, $\alpha=.44$), Açık (4 madde, $\alpha=.64$), Baskın (4 madde, $\alpha=.62$) ve İletişimci İmajı (4 madde, $\alpha=.72$) biçimindedir. Doğrulanmış madde toplam korelasyonu değerlerinin tamamı pozitif yönde olup, bu değerlerin ortalaması 0.45 olarak bulunmuştur (Dursun ve Aydın 2011: 276).

1.2.2. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Kişisel bilgiler ve araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin bilgileri içeren ve araştırmacılar tarafından geliştirilen bir formdur. KBF’ de cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, serbest zaman aktiviteleri ve bu aktivitelerin ne sıklıkla yapıldığı, katıldıkları ders dışı etkinlikler, okul takımında oynama ve lisanlı sporcu olma durumlarına yönelik sorular yer almaktadır.

1.3. Verilerin Analizi

Veriler, SPSS 15.0 istatistik programında; frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, İki Yönlü ANOVA ve doğrulayıcı faktör analizi istatistikî test teknikleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığına karar

vermek için; bağımsız değişkenlerin her bir alt grubu için bağımlı değişkenlerin basıklık çarpıklık değerleri incelenmiştir. Ölçeğin her bir alt boyutu için basıklık ve çarpıklık değerleri -.546 ile 1.134 arasında değişmektedir. Varyans homojenliği levene testi ile belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamında açımlayıcı faktör analizinde bir maddenin sadece yer aldığı alt faktörle değil aynı zamanda maddelerin aralarındaki ilişkinin de katıldığı analiz yapısına sahip olduğundan “Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)” yapılmıştır. Böylece her bir maddenin ait olduğu alt boyutu doğrulayıp doğrulamadığını belirlenmeye çalışılmıştır. DFA sonucunda $\chi^2/df=3,27$, 4’ ün altında ve anlamsız, yani modelin uyumlu olduğu, ayrıca RMSEA=0,062, RMR= 0.075, ref. 0,050-0,080, GFI= 0.85, (0.85 ve altı) kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu bulunmuştur. İkili karşılaştırmalarda Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır. Bonferroni düzeltmesinde karşılaştırılacak grup 3 ancak karşılaşma sayısı 2 olarak alınmıştır. Açıklamak gerekirse ders dışı etkinliklerden beden eğitimi ve spor çalışmalarına katılan öğrenciler ve hiçbir etkinliğe katılmayan öğrenciler bir karşılaştırma ve diğer ders dışı ekinliklere katılanlar (izcilik, halk oyunları ve güzel sanatlar) ve hiçbir etkinliğe katılmayan öğrenciler diğer bir karşılaştırma şeklinde belirlenmiştir. Bu nedenle dikkate alınan önemlilik seviyesi $\alpha/k=0.05/2=0.025$ ’ dir. Genel olarak diğer karşılaştırmalarda ise Tip I hata.05 olarak belirlenmiştir.

2.BULGULAR

Tablo 2. Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Durumu ve Cinsiyet Faktörlerine Göre Etki Bırakan Alt Boyutundaki Farklılıkları İncelemeye Yönelik İki Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	ηp^2
1. Cinsiyet	.272	1	.272	.653	.419	.001
2. Ders Dışı Etkinliklere Katılım	2.630	2	1.315	3.154	.043*	.011
1 X 2	1.897	2	.949	2.275	.104	.008
Hata	244.728	587	.417			
Toplam	7542.688	593				

*p<.05

Tablo 2’ ye göre etki bırakan alt boyutunda öğrencilerin cinsiyetlerinin temel etkisinin ve cinsiyet*ders dışı etkinliklere katılım durumlarının etkileşiminin anlamsız olduğu ancak ders dışı etkinliklere katılım durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalara bakıldığında beden eğitimi ve spor çalışmaları dışındaki diğer ders dışı etkinliklere katılanların (izcilik, halk oyunları ve güzel sanatlar) hiç bir ders dışı etkinliğe katılmayanlara göre iletişim anlamında daha çok etki bıraktıkları söylenebilmektedir.

Tablo 3. Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Durumu ve Cinsiyet Faktörlerine Göre Tartışmacı Alt Boyutundaki Farklılıkları İncelemeye Yönelik İki Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	ηp^2
1. Cinsiyet	2.470	1	2.470	4.668	.031*	.008
2. Ders Dışı Etkinliklere Katılım	.695	2	.348	.657	.519	.002
1 X 2	2.640	2	1.320	2.495	.083	.008
Hata	310.558	587	.529			
Toplam	6471.688	593				

*p<.05

Tablo 3' e göre öğrencilerin tartışmacı alt boyutunda cinsiyet faktörüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre ortalama puanlara bakıldığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre iletişim kurarken daha tartışmacı oldukları söylenebilmektedir.

Tablo 4. Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Durumu ve Cinsiyet Faktörlerine Göre İlgili Alt Boyutundaki Farklılıkları İncelemeye Yönelik İki Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	ηp^2
1. Cinsiyet	3.485	1	3.485	10.496	.001*	.018
2. Ders Dışı Etkinliklere Katılım	2.814	2	1.407	4.238	.015*	.014
1 X 2	.382	2	.191	.575	.563	.002
Hata	194.908	587	.332			
Toplam	7347.667	593				

*p<.05

Tablo 4' e göre öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım durumları ve cinsiyet faktörlerinin temel etkilerinin ilgili alt boyutunda istatistiksel olarak fark yarattığı görülmektedir. Buna göre Bonferroni düzeltilmeli iki karşılaştırmalara ve ortalama puanlara bakıldığında ders dışı etkinliklerden beden eğitimi ve spor çalışmalarına katılanların hiç bir etkinliğe katılmayanlara göre; kız öğrencilerin de erkek öğrencilere göre iletişimde daha ilgili oldukları söylenebilmektedir. Ancak bağımsız değişkenlerin etkileşimleri değerlendirildiğinde cinsiyet*ders dışı etkinliklere katılım durumları etkileşiminin istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı belirlenmiştir.

Tablo 5. Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Durumu ve Cinsiyet Faktörlerine Göre Sözsüz İletişim Kuran Alt Boyutundaki Farklılıkları İncelemeye Yönelik İki Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	ηp^2
1. Cinsiyet	4.242	1	4.242	8.575	.004*	.014
2. Ders Dışı Etkinliklere Katılım	2.896	2	1.448	2.927	.054	.010
1 X 2	1.082	2	.541	1.094	.335	.004
Hata	290.357	587	.495			
Toplam	8323.111	593				

*p<.05

Tablo 5' e göre öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım durumlarının temel etkisinin ve cinsiyet*ders dışı etkinliklere katılım durumlarının etkileşiminin

anlamsız olduğu ancak sözsüz iletişim kuran alt boyutunda cinsiyet faktörüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre ortalama puanlara bakıldığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sözsüz iletişimde daha etkili oldukları söylenebilmektedir.

Tablo 6. Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Durumu ve Cinsiyet Faktörlerine Göre Dramatize Eden Alt Boyutundaki Farklılıkları İncelemeye Yönelik İki Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	η^2
1. Cinsiyet	.306	1	.306	.734	.392	.001
2. Ders Dışı Etkinliklere Katılım	2.777	2	1.388	3.333	.036*	.011
1 X 2	.691	2	.345	.829	.437	.003
Hata	244.518	587	.417			
Toplam	5966.063	593				

*p<.05

Tablo 6' ya göre dramatize eden alt boyutunda öğrencilerin cinsiyetlerinin temel etkisinin ve cinsiyet*ders dışı etkinliklere katılım durumlarının etkileşiminin anlamsız olduğu ancak ders dışı etkinliklere katılım durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalara bakıldığında, beden eğitimi ve spor çalışmalarına ve diğer ders dışı etkinliklere katılanların (izcilik, halk oyunları ve güzel sanatlar) hiç bir ders dışı etkinliğe katılmayanlara göre iletişimde daha çok dramatisasyonu (canlandırma yapma, anektot ve hikâyeler kullanma, beden dili ve ses tonu ile vurgulama yapabilme vb.) kullanabildikleri söylenebilmektedir.

Tablo 7. Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Durumu ve Cinsiyet Faktörlerine Göre Açık Alt Boyutundaki Farklılıkları İncelemeye Yönelik İki Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	η^2
1. Cinsiyet	.254	1	.254	.736	.391	.001
2. Ders Dışı Etkinliklere Katılım	2.830	2	1.415	4.104	.017*	.014
1 X 2	.576	2	.288	.835	.434	.003
Hata	202.409	587	.345			
Toplam	6858.313	593				

*p<.05

Tablo 7' ye göre açık alt boyutunda öğrencilerin cinsiyetlerinin temel etkisinin ve cinsiyet*ders dışı etkinliklere katılım durumlarının etkileşiminin anlamsız olduğu ancak ders dışı etkinliklere katılım durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalara bakıldığında beden eğitimi ve spor çalışmalarına ve diğer ders dışı etkinliklere katılanların (izcilik, halk oyunları ve güzel sanatlar) hiç bir ders dışı etkinliğe katılmayanlara göre iletişimde daha açık oldukları söylenebilmektedir.

Tablo 8. Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Durumu ve Cinsiyet Faktörlerine Göre Baskın Alt Boyutundaki Farklılıkları İncelemeye Yönelik İki Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	ηp^2
1. Cinsiyet	.045	1	.045	.102	.749	.000
2. Ders Dışı Etkinliklere Katılım	.910	2	.455	1.038	.355	.004
1 X 2	3.532	2	1.766	4.026	.018*	.014
Hata	257.503	587	.439			
Toplam	5820.625	593				

*p<.05

Tablo 8' e göre baskın alt boyutunda öğrencilerin cinsiyetlerinin ve ders dışı etkinliklere katılım durumlarının temel etkilerinin anlamsız olduğu ancak cinsiyet*ders dışı etkinliklere katılım durumları etkileşimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre güven aralıkları incelendiğinde ders dışı etkinliklerden beden eğitimi ve spor çalışmalarına katılan kız öğrencilerin aynı çalışmalara katılan erkek öğrencilerle karşılaştırıldığında iletişimde daha baskın oldukları söylenebilmektedir.

Tablo 9. Lise Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Durumu ve Cinsiyet Faktörlerine Göre İletişimci İmajı Alt Boyutundaki Farklılıkları İncelemeye Yönelik İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	ηp^2
1. Cinsiyet	3.982	1	3.982	8.897	.003*	.015
2. Ders Dışı Etkinliklere Katılım	1.800	2	.900	2.010	.135	.007
1 X 2	.654	2	.327	.731	.482	.002
Hata	262.747	587	.448			
Toplam	5516.375	593				

*p<.05

Tablo 9' a göre iletişimci imajı alt boyutunda öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım durumlarının temel etkisinin ve cinsiyet*ders dışı etkinliklere katılım durumlarının etkileşiminin anlamsız olduğu ancak cinsiyet faktörüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre ortalama puanlara bakıldığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha çok iletişimci bir imaj sergiledikleri söylenebilmektedir.

Arkadaş canlısı ($F_{2-587}=1.044$, $p=.353$), rahat ($F_{2-587}=.787$, $p=.456$) ve kesin ($F_{2-587}=.380$, $p=.684$) alt boyutlarında ise cinsiyetin ve ders dışı etkinliklere katılımın temel etkisi ile cinsiyet*ders dışı etkinliklere katılım etkileşiminin anlamlı olmadığı görülmektedir.

3.TARTIŞMA

Bu çalışmada, lise öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılım durumuna göre iletişimci biçimleri incelenmiş ve ders dışı etkinliklere katılım durumu ve/veya cinsiyet değişkenlerine göre etki bırakan, tartışmacı, ilgili, sözsüz iletişim kuran, dramatize eden, açık, baskın ve iletişimci imajı alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenirken; arkadaş canlısı, rahat ve kesin alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir.

“Etki bırakan” alt boyutu incelendiğinde beden eğitimi ve spor çalışmaları dışındaki diğer ders dışı etkinliklere katılanların (izcilik, halk oyunları ve güzel sanatlar) hiçbir ders dışı etkinliğe katılmayanlara göre iletişim anlamında daha çok etki bıraktıkları söylenebilmektedir. Bireyler dans, resim ve müzik gibi aktivitelerle ortak iletişim alanı oluşturmakta, tanımadıkları kişiler ile iletişim kurabilmekte ve ilişkilerini geliştirebilmektedir (Yılan 2012: 405). Paulson (1993) da bu aktivitelerden dansı tanımlarken “hissetmek, anlamak ve iletişim kurmak için hareketin araç olduğu bir sanat dalı” ifadesini kullanmıştır (Akt: Özevin 2006: 1). Artut (2006: 19) benzer şekilde sanatın, dilin iletişimsel olanaklarındaki kısıtlılığını ve sınırlılığını ortadan kaldırdığını vurgulamıştır. Aşkar (2011: 1) da mesajlar sanat yoluyla aktarıldığında duygularla kavrandığı için akılda daha çok kaldığını belirtmiştir. Brand ve Bar-Gril (2010: 70) müziği, duyguları ifade etmenin farklı bir yolu olarak değerlendirmiştir. Çamlıyer ve Çamlıyer (2001: 46) de benzer şekilde fiziksel aktivitelerin bireyin olumlu benlik bilincine sahip olmasına katkı sağladığını, böylelikle sağlıklı iletişim kurabilecek bireylerin yetişmesinde etkili olabileceğini vurgulamıştır. Buna göre fiziksel aktivite ve sanatsal etkinliklere katılan bireylerin kendini ifade etmede daha etkili oldukları, iletişimde farklı yollar (önyargısızlık, empati kurabilmek, jest ve mimikler, göz kontağı, hitap, ses niteliği vb.) geliştirerek karşılarındaki kişiler üzerinde olumlu etki bıraktıkları düşünülmektedir. Cinsiyet faktörü incelendiğinde ise etki bırakan alt boyutunda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Branch (2012: 88)’ in üniversite öğrencileri ve Kızıloprak (2018: 34)’ in lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada da benzer olarak “etki bırakan” alt boyutu cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

“İletişimci imajı” alt boyutunda ders dışı etkinliklere katılım durumuna göre incelendiğinde anlamlı bir fark bulunmazken; cinsiyet değişkenine göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha iletişimci bir imaj sergiledikleri söylenebilmektedir. Kızıloprak (2018: 33)’ in lise öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin iletişimci imajı puanlarının kız öğrencilerden anlamlı bir şekilde yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Norton (1983)’ a göre kişilerarası iletişimde çekingen olanlar kötü iletişimci imaja, her ortamda girişken olabilen ve kolaylıkla etkileşime geçen bireyler ise iyi iletişimci imaja sahiptir. Araştırmada katılımcıların içinde buldukları ergenlik dönemiyle beraber gelen ve kızlarda erkeklere göre daha belirgin olan bedensel değişiklikler ve duygusal durumlar kızların iletişimde çekingen davranmasına neden olmuş olabilir. Ancak bu durumun yine de literatürle çeliştiği söylenebilmektedir. Çünkü kadınların iletişim sırasında düşüncelerini, beklentilerini, endişelerini daha açık ve daha sık ifade edebildikleri, duyarlı ve girişken özellikler gösterdikleri belirtilmektedir (Görür, 2001; Korkut 1996: 22; Newman, 1994). Gilchrist (2000: 28)’ in kolej öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada da kadınların erkeklere göre daha fazla iletişimci imajına sahip oldukları gözlemlenmiş ve ders dışı faaliyetlere katılım arttıkça iletişimci imajının da arttığı belirtilmiştir.

“Açık” alt boyutunda beden eğitimi ve spor çalışmalarına ve diğer ders dışı etkinliklere katılanların (izcilik, halk oyunları ve güzel sanatlar) hiçbir ders dışı etkinliğe katılmayanlara göre iletişimde daha açık oldukları söylenebilmektedir. Açık iletişimci, içine kapanık olmayan ve ruh halini kolaylıkla dışa vuran özellikler göstermektedir (Norton, 1983). Cüceloğlu (2006) da iletişimde kendini açan bireylerin kişilerarası ilişkilerde daha başarılı olduklarını ve verim aldıklarını belirtmiştir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde spor ve sanat aktivitelerine katılan bireylerin katılmayanlara göre iletişim anlamında daha başarılı ilişkiler geliştirdikleri görülmektedir (Tepeköylü Öztürk ve ark. 2011: 47; Tezcan 2015: 53; Soyer, Can ve Türkel 2010: 84). Bu durum bireylerin kişilerarası etkileşim sırasında etkileşimden doğan duygu ve düşüncelerini rahatlıkla aktarmalarına başka bir deyişle kendilerini açmalarına bağlanabilir. Özellikle sportif aktiviteler sırasında kelimelerin ötesinde bedensel temas ve hareketlerle sevinç, mutluluk, öfke, kaygı gibi duyguların açıkça ortaya konulduğu sıklıkla gözlemlenebilmektedir. Arslan, Bayraktar ve Akdoğan (2006: 43)’ in yaptıkları çalışmada da amatör ve profesyonel olarak spor yapan öğrencilerin aktif olarak spor yapmayan öğrencilere göre daha dışa dönük oldukları belirlenmiştir. Benzer şekilde Tiryaki ve ark. (1991) nın çalışmasında da spor yapanların yapmayanlara oranla daha dışa dönük ve duygusal olarak dengeli oldukları söylenmektedir. Açık alt boyutu cinsiyet faktörüne göre değerlendirildiğinde kızlarla erkekler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Dursun (2011: 113), Branch (2012: 88) ve Kızıltoprak (2018: 34)’ in çalışmalarında da benzer olarak cinsiyetler arası fark olmadığı görülmüştür.

“İlgili” alt boyutuna bakıldığında ders dışı etkinliklerden beden eğitimi ve spor çalışmalarına katılanların hiç bir etkinliğe katılmayanlara göre; kız öğrencilerin de erkek öğrencilere göre iletişim sırasında daha ilgili oldukları söylenebilmektedir. Dursun ve Aydın (2011: 266) iletişimde ilgili bireyleri, karşı taraf ile empati kurabilen ve iletişimi kesintiye uğratmayacak biçimde etkin dinleme yapabilen bireyler olarak belirtmişlerdir. Empati karşı tarafın olaylara bakış açısını kestirebilme yeteneğidir (Lunenburg ve Ornstein 1991). Fiziksel aktivite ve spora düzenli katılımın empati becerisini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir (Kırımoğlu ve ark. 2014: 5624; Erduran 2018: 53). Çünkü sportif ortamlarda başarı elde edebilmek rakibin ve takım arkadaşlarının ne yapacağını incelemek ile bağlantılıdır (Rothstein1981; Erkuş ve Yakupoğlu 2001: 23). Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde fiziksel aktivite veya spor yapan bireylerin empati düzeylerinin oldukça iyi ve spor yapmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Erkmen 2007: 64). Tepeköylü ve ark. (2009: 121) da sporda başarı elde edebilmek için olaylara farklı açılardan bakabilmek, müsabaka veya antrenman sırasında karşılaşılan pozisyon ya da problem durumlarına rakibinin ve/veya takım arkadaşının gözünden değerlendirmek gerektiğini belirtilmiştir. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde ise bu çalışmada kızların erkeklere göre iletişimde daha ilgili oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Literatürdeki çalışmalarda ise farklı olarak kadınların ilgi puanları erkeklere göre

yüksek olsa da anlamlı olmadığı görülmektedir (Dursun 2011: 113;Branch 2012: 88;Kızıltoprak 2018: 34; Çuhadar ve ark. 2014: 301).

"Dramatize eden" alt boyutuna bakıldığında beden eğitimi ve spor çalışmalarına ve diğer ders dışı etkinliklere katılanların (izcilik, halk oyunları ve güzel sanatlar) hiç bir ders dışı etkinliğe katılmayanlara göre iletişimde daha çok dramatzasyonu (canlandırma yapma, anekdot ve hikâyeler kullanma, beden dili ve ses tonu ile vurgulama yapabilme vb.) kullandıkları görülmektedir. Norton (1983)' a göre dramatize eden iletişimciler ses tonunu etkili kullanabilen, konuşması ritimli olan, mecazlar kullanan ve özellikle öğrenme ortamlarında oldukça etkili olan bireylerdir. Sanatsal çalışmalardan özellikle müzikte, dans ve beden eğitimi ve spor çalışmalarında ritim temel öğelerden biridir. Burada aktivitenin optimal biçimde gerçekleşmesini sağlayan şey ritimdir. Bir bestenin söylenebilmesi, bir notanın müzik aleti ile çalınabilmesi, dans figürlerinin yapılması ve herhangi bir spor branşında temel ve kompleks tekniklerin gerçekleştirilebilmesi için ritim ile hareket edilmelidir. Literatürde de bu aktiviteler sırasında ritim becerisinin geliştiği söylenmektedir (Aktı, 2005; Gerek ve Katkat 2006: 39; Sayın, 2011). Yapılan diğer çalışmalarda da özellikle oyun, hareket, beden eğitimi ve spor ortamlarında elde edilen bir takım becerilerin gerçek hayattaki benzer durumlara aktarıldığını göstermektedir (Çamlıyer ve Çamlıyer 2001). Ayrıca iletişimde dramatize eden kişilerin sıklıkla mecaz kullandıkları belirtilmektedir (Dursun ve Aydın 2011: 267). Mecaz "bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanmaktır" (TDK 2018). Sanatsal ve sportif aktivitelerde duygular ve olaylar değişik biçimlerde örneğin; müzikte notalarla, resimde çizimlerle, sporda bedensel hareketlerle coşkulu bir şekilde ifade edilmektedir. Başka bir deyişle iletişim için konuşmanın dışında sıklıkla farklı yollar kullanılmaktadır. Bu nedenle araştırma kapsamındaki öğrencilerin mecaz becerilerini geliştirmiş oldukları ve diğer öğrencilere göre iletişimde daha çok dramatzasyonu kullanabildikleri düşünülmektedir. Çalışmada dramatize eden alt boyutunda öğrencilerin cinsiyetlerinin temel etkisinin istatistiksel olarak anlamsız olduğu görülmektedir. Dursun(2011: 113), Branch (2012: 88) ve Kızıltoprak (2018: 34)' ın çalışmalarında da benzer olarak cinsiyetler arası fark olmadığı belirlenmiştir.

"Sözsüz iletişim kuran" alt boyutunda ders dışı etkinliklere katılım durumuna göre anlamlı bir fark bulunmazken; cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin erkeklere göre daha etkili sözsüz iletişim kurdukları tespit edilmiştir. Norton (1983) sözsüz iletişim kuran bir iletişimcinin aktif olarak göz kontağı kurduğunu ve vücut dilini (mimik, jest ve vücut hareketleri) kullandığını belirtmiştir. Beden dili sözsüz iletişimin önemli bir parçasıdır. Yapılan literatür taramasında kadınların sözsüz iletişim kuran iletişimci biçimini daha fazla taşıdıkları görülmüştür (Montgomery ve Norton 1981; Bonaguro ve Pearson 1986: 25; Gilchrist 2000: 26; Çuhadar ve ark. 2014: 301). Literatürde çalışma bulguları ile benzer sonuçlar gösteren araştırmalar çoğunlukta olsa da Dursun (2011: 113), Branch (2012: 88) ve Kızıltoprak (2018: 34)' ın çalışmalarında kız ve erkek

öğrencilerin sözsüz iletişim kuran iletişimci biçimlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

"Tartışmacı" alt boyutunda ders dışı etkinliklere katılım durumuna göre anlamlı bir fark bulunmazken; cinsiyet faktörüne göre erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha tartışmacı oldukları görülmüştür. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde de benzer bulgulara ulaşılmıştır (Bonaguro ve Pearson 1986: 20; Montgomery ve Norton 1981). Tartışmacı iletişimci biçimi olumsuzlukların üzerine gitmeyi, bir fikir ya da düşüncede ısrar etmeyi, iletişim sırasında çekişmeye girmeyi işaret etmektedir (Dursun ve Aydın 2011: 266). Bu durumun kişilerarası iletişimde sorunları da beraberinde getirebileceği söylenebilir. Çünkü olumsuzlukların üzerine gidip açık aramak, karşı tarafın mesajlarının içeriğini anlamadan belirli bir görüşte ısrar etmek etkili iletişimi engelleyen faktörler olarak görülmektedir (Yazıcı ve Gündüz 2010: 44). Scharf (2000)' ın lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada erkeklerin saldırgan sözcükleri problem çözmeye strateji gereği kadınlardan daha çok kullandığı tespit edilmiştir (Eroğlu, 2009: 36). Dursun (2011: 113), Branch (2012: 88) ve Kızıltoprak (2018: 34)' ın yaptıkları çalışmalarda ise iletişimci biçimlerinden tartışmacı alt boyutunda cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

"Baskın" alt boyutu incelendiğinde ders dışı aktivitelere katılım durumuna göre anlamlı bir farkın olmadığı ancak ders dışı etkinliklerden beden eğitimi ve spor çalışmalarına katılan kız öğrencilerin aynı çalışmalara katılan erkek öğrencilerden iletişimde daha baskın oldukları görülmüştür. Baskın iletişimci biçimini benimsemiş bireyler kendine güvenli, ikna becerisi yüksek bireyler olarak tanımlanmıştır (Dursun ve Aydın 2011: 267). İletişim sürecini oluşturan temel öğelerden biri olan kaynak, ikna edici iletişim sürecinin de temel öğesidir (Hovland ve ark.1985; Akt. Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar 2014). Kaynağın cinsiyeti de ikna edici iletişim sürecinde etkili olabilmektedir (Ertekin, 1980). Mongtomery ve Norton (1981) ise iki cinsiyetin de baskın iletişimci biçimini etkili kullandığını belirtmiştir. Ders dışı etkinliklere katılımı ilgili olarak da Gilchrist (2000: 28) yapmış olduğu çalışmada, bu araştırmadan farklı olarak baskın iletişimci biçimini kullanarak iletişim kurma eğiliminin ders dışı faaliyetlere katılımı ilişkili olduğunu gözlemlemiştir.

"Arkadaş canlısı", "rahat" ve "kesin" alt boyutlarında öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımı, cinsiyetin ve cinsiyet*ders dışı etkinliklere katılım durumu etkileşiminin anlamlı olmadığı görülmüştür. Norton (1983) 'a göre arkadaş canlısı iletişimciler diğer insanların söylemlerini doğrularlar ve duygusal davranışlar sergilerler. Rahat iletişimci biçimi, sosyal endişe kavramı ile ilgilidir. Bu iletişimciler ortamda sakin, rahat tavır sergilerler. Kesin iletişimci biçimi ise kavramları belirsizliğe yer vermeyerek net olarak açıklayan bireylerin özelliğidir. Lise düzeyine denk gelen ergenlik döneminde akran grupları bireylerin grup içindeki güven duygularını geliştirerek çekingenliği azaltıp sosyal uyumu kolaylaştırırsa da (Deckard ve ark. 2002: 585) bu dönem kişilerarası ilişkilerde başarılı olabilmek için oldukça fazla çaba harcanan önemli bir dönemdir. Bu

nedenle birçok genç, ailesi, arkadaşları ve çevresiyle ilişki kurmakta zorlanmakta çevresinde kabul görmeyeceklerini düşündükleri duygu ve davranışlarını bastırabilmektedirler (Öztaban ve Adana 2015: 23). Dolayısıyla çalışma grubundaki öğrenciler cinsiyet ve ders dışı aktivitelere katılım fark etmeksizin iletişim sırasında benzer kaygıları yaşıyor, benzer düzeyde rahat, arkadaş canlısı ve kesin iletişimci biçimlerini benimsiyor olabilirler. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde, Dursun (2011: 113) ve Kızıltoprak' ın (2018: 34) yaptıkları çalışmalarda da bu çalışma ile benzer bulgulara ulaşıldığı ancak Gilchrist (2000: 29) ve Çuhadar ve arkadaşlarının (2014: 301) çalışmalarında kadınların arkadaş canlısı iletişimci biçimini daha fazla kullandıkları; Montgomery ve Norton (1981)' ın çalışmasında da erkeklerin daha kesin iletişimci biçimine sahip oldukları belirlenmiştir. Sisson (2011: 22)' a göre de arkadaş canlısı iletişimci biçimi en çok tercih edilen iletişimci biçimi olarak belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma bulguları ve literatürdeki çalışmalara dayanarak eğitim bütünlüğü içinde ders dışı aktivitelerin ve spesifik olarak spor ve sanat çalışmalarının öğrencilerin iletişimci biçimlerini olumlu etkilediği söylenebilir. Bu çalışma kapsamında iletişimci biçimlerden özellikle etki bırakan, tartışmacı, ilgili, sözsüz iletişim kuran, dramatize eden, açık, baskın ve iletişimci imajında pozitif bulgular gözlemlenmiştir. İletişimde olumlu süreçlerin içinde bulunmak başarılı sosyal ilişkileri de beraberinde getirmektedir. Bu durumun da bir öğrencinin yaşamıyla ilgili birçok (sosyo-duygusal, psikomotor, zihinsel) değişim ve gelişimi olumlu olarak etkilediği literatürde görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımları teşvik edilmelidir. Ders dışı etkinliklere katılımı arttırmak için öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı, okulların veya bölgelerin sosyo-demografik özellikleri dikkate alınmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı "Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği" nde belirtildiği gibi fırsat eşitliği sağlayacak şekilde yürütülmeli ve denetlenmesi sağlanmalıdır. Literatürde ders dışı etkinliklerin etkilerini test etmeye yönelik çok az çalışmanın olduğu görülmektedir. Özellikle ön test - son test kontrol gruplu deneysel desenlerin kullanıldığı çalışmalar yapıp ders dışı etkinlik kapsamındaki uygulamaların iletişimci biçimler ve iletişimle ilgili farklı değişkenler üzerindeki etkileri deneysel olarak incelenmelidir. Hali hazırda ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin fiziksel, duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimleri boylamsal çalışmalarla incelenmeli ve değişimler ortaya konulmalıdır. Dolayısıyla ders dışı etkinliklere katılımın farklı değişkenlerle birlikte de incelenmesi öğrenciler üzerindeki etkilerinin ayrıntılı bir şekilde açıklanmasına da yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aktı O T (2005) Ritim Duygusunun Performansa Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altunışık R, Coşkun R, Bayraktaroğlu S ve Yıldırım E (2004) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Spss Uygulamalı. Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- Arslan F, Bayraktar G ve Akdoğan S (2006) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Amatör ve Profesyonel Spor Yapan Öğrencilerle Aktif Spor Yapmayan Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(2), 40-47
- Artut K (2006) Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri, Anı Yayınları, Ankara.
- Aşkar F (2011) Sanatsal İletişim Modeli: Sahne (Performans) Sanatları Üzerine Bir İnceleme, Akademik Bakış Dergisi. 25,1-23.
- Bodie G D ve William A W (2003) Aspects of Receiving Information: The Relationship Between Listening Preferences, CommunicationApprehension, Receiver Apprehension, and Communicator Style, International Journal of Listening, 17(1), 47-67.
- Bonaguro E W ve Pearson J C (1986) The Relationship Between Communicator Style, Argumentativeness, and Gender. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED278070.pdf>, Erişim Tarihi: 15.10.2018
- Branch T C (2012) Communicator Style, Cohesiveness, and Conflict Management Style: Differences Between African-American Male and Female Athletes, Dave Chapman, PsyD, Dean, Harold Abel School of Social and Behavioral Sciences, A Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy, Capella University.
- Brand E ve Bar-Gil O (2010) Improving Interpersonal Communication Through Music, Israel Studies in Musicology Online, 8(1-2), 57-73.
- Cardello L L, Ray E B ve Pettey G R (1995) The Relationship of Perceived Physician Communicator Style to Patient Satisfaction, Communication Reports, 8(1), 27-37.
- Cüceloğlu D (2006) İnsan İnsana. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Çamlıyer H ve Çamlıyer H (2001) Eğitim Bütünlüğü İçerisinde Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun, Emek Matbaacılık, Manisa.
- Çuhadar C, Özgür H, Akgün F ve Gündüz Ş (2014) Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri ve İletişimci Biçimleri, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), 295-311.
- Deckard K ve Dunn J (2002) Sibling Relationships and Social-Emotional Adjustment in Different Family Contexts, Social Development, 11(4), 571-590.
- Dökmen Ü (2005) İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, Ankara.

Dursun Ö Ö (2011) Çevrimiçi Öğrenme Topluluklarında İletişimci Biçimlerinin Belirlenmesi, Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Dursun Ö Ö ve Aydın C H (2011) İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Türkçeye Çevirisi, Uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirliğinin Sağlanması, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 6(2), 263-286.

Erduran M M (2018) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu İle Fen Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Eleştirel Düşünme ve Empati Kurma Düzeylerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

Erkmen G (2007) Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Empatik Eğilimlerinin Sporda Tercih Ettikleri Lider Davranışları ile Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Erkuş A ve Yakupoğlu S (2001) Spor Ortamında Empati Ölçeği (Sem) Geliştirme Çalışması, Spor Bilimleri Dergisi, 12 (1), 22 -31.

Eroğlu S E (2009) Saldırganlık Davranışının Boyutları ve İlişkili Olduğu Faktörler: Lise ve Üniversite Öğrencileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Ertekin Y (1980) İletişim Kaynağının Birtakım Nitelikleri Üzerine Düşünceler, Amme İdaresi Dergisi, 13(1), 17-21.

Garko M G (1994) Communicator Styles of Powerful Physician-Executives in Upward-Influence Situations, Health Communication, 6(2), 159-172.

Gerek Z ve Katkat D (2006) Elit Sporcuların ve Sedanterlerin Ritim Duyguları Bakımından Karşılaştırılması, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(1), 36-42.

Giffin K ve Patton B R (1997) Basic Readings in Interpersonal Communication, New York: Harper-Row.

Gilchrist E S (2000) Communicator Style: A Study of College Students. Paper Presented at the Annual Meeting of the National Communication Association, <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED447528.pdf>, Erişim Tarihi: 15.10.2018.

Giles S M, Pankratz M M, Ringwalt C, Jackson-Newson J, Hansen W B, Bishop D, Dusenbury L ve Gottfredson N. (2012) The Role of Teacher Communicator Style in The Delivery of A Middle School Substance Use Prevention Program, Journal of Drug Education, 42(4), 393-411.

Görmez E (2014) Lise Öğrencilerinin Kitle İletişim Araçlarını Kullanma Durumları İle Güvengenlik Özelliklerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Görür D (2001) Lise Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Değerlendirmelerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Hansford B C ve Hattie J A (1987) Perceptions of Communicator Style and Self-Concept, *Communication Research*, 14(2), 189-203.
- Jones W H, Freemon J H ve Goswick R A (1981) The Persistence of Loneliness: Self and Other Determinent, *Journal of Personality*, 49(1), 27-48.
- Kağıtçıbaşı Ç ve Z Cemalcılar (2014) Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş, Evrim Yayınevi, İstanbul.
- Kassing J W ve Infante D A (2009) Aggressive Communication in The Coach-Athlete Relationship, *Communication Research Reports*, 16(2), 110-120.
- Kettunen T, Poskiparta M ve Liimatainen L (2000) Communicator Styles of Hospital Patients During Nurse–Patient Counseling, *Patient Education and Counseling*, 41(2), 161-80.
- Kırımoğlu H, Gezer E, Deveci A ve Gülle M (2014) Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Spor Eğitimi Alma Durumlarına Göre Saldırganlık ve Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi, *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5624-5635.
- Kızıltoprak A (2018) Lise Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı ile İletişimci Biçimleri Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Korkut F (1996) İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışmaları, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 18-23.
- Lindsey R R (2012) The Benefits and Satisfaction of Participating in Campus Recreational Sports Facilities and Programs Among Male and Female African American Students: A Pilot Study, *Recreational Sports Journal*. 36(1), 13-24.
- Lunenburg F C ve Ornstein A C (1991) *Educational Administration: Concepts and Practices*. Belmont, CA: Wadsworth.
- MEB (2010) *Ders Dışı Eğitim Çalışmalarına Dair Esaslar*, Ankara.
- Montgomery B M ve Norton R W (1981) Sex Differences and Similarities in Communicator Style, *Communication Monographs*, 48(2), 121-132.
- Mueller K E ve Powers W G (1990) Parent-Child Sexual Discussion: Perceived Communicator Style and Subsequent Behavior, *Adolescence*, 25(98), 69-82.
- Newman M (1994) *Step Family Realities: How to Over Come Difficulties and Have a Happy Family*. ERIC Number: ED381294.
- Norton R ve Pettegrew L (1977) Communicator Style As An Effect Determinant of Attraction, *Communication Research*, 4(3), 257-282.
- Norton R W (1983) *Communicator Style: Theory, Applications and Measures*, Sage Publication, Beverly Hills, CA, USA.
- Özevin B (2006) Oyun Dans ve Müzik Dersine İlişkin Motivasyon Ölçeği, *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

- Öztaban Ş ve Adana F (2015) Lise Öğrencisi Erkek Ergenlerde Problem Çözme Eğitiminin; Problem Çözme Becerisi, Kişilerarası İlişki Tarzı Ve Öfke Kontrolü Üzerine Etkisi, *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 17(1), 21-36.
- Pelit E ve Karaçor M (2015) Turizm Öğrencilerinin İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 847-872.
- Rothstein A L (1981) *Motor Learning*: Reston, American Alliance or Health. Physical Education, USA.
- Rovai A P (2003) The Relationships of Communicator Style, Personality-Based Learning Style, and Classroom Community Among Online Graduate Students, *The Internet and Higher Education*, 6(4), 347-363.
- Sayın, M. (2011) *Hareket ve Beceri Öğretimi*, Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.
- Sisson A J (2011) *Self-Esteem, Communicator Style and Classroom Satisfaction*, Master of Arts in the Department of Communication Studies, Indiana University, Indiana(Bloomington).
- Siyez D (2015) *Kişilerarası İlişkilerin Başlangıcı ve Gelişimi, İçinde: Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim* (Ed: A.Kaya), Pegem Akademi, Ankara.
- Soyer F, Can Y ve Türkel Ç (2010) İlköğretim Çağı Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi İle İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 73-88.
- Tepeköylü Öztürk Ö, Soytürk M, ve Çamlıyer H (2009) *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO) Öğrencilerinin İletişim Becerisi Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, *Sportmetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 115-124.
- Tepeköylü Öztürk Ö, Soytürk M, Daşdan Ada E N ve Çamlıyer H (2011) *Üniversite Takımlarında Sporcu Olan Öğrencilerle Spor Yapmayan Öğrencilerin İletişim Becerisi Düzeylerinin Karşılaştırılması*, *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 22(2), 43-53.
- Tepeköylü Öztürk Ö, Özbey Ö ve Çamlıyer H (2015) *Impact of Sport-related Games on High School Students Communication Skills, Physical Culture and Sport, Studies and Research*, 67(1), 53-64.
- Tezcan E (2015) *Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivitelere Katılım Durumlarına Göre İletişim Becerisi ve Egzersiz Öz-Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi*, *Yüksek Lisans Tezi*, Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Tiryaki S, Erdil G, Açar M ve Emlek Y (1991) *Sporcu ve Sporcu Olmayan Gençlerin Kişilik Özellikleri*, *Spor Hekimliği Dergisi*, 26(1), 19-22.
- Türk Dil Kurumu (2018) *Türkçe Sözlük*, <http://www.tdk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 15.10.2018.
- Weaver J B (2005) *Mapping the Links Between Personality and Communicator Style*, *Individual Differences Research*, 3(1), 59-70.

Yazıcı Ö ve Gündüz Y (2010) Etkili Eğitim Denetiminde Yaşanan İletişim Engelleri ve Bu Engelleri Aşma Yolları, Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 3(2), 37-52.
Yılan Y (2012) İlköğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmeleri ve İletişim Becerilerini Geliştirmelerinde Türk Halk Oyunlarının Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.